Бондаренко В.І.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ У ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Професійна діяльність фахівців фармацевтичного сектору передбачає виконання комплексу стандартних і нестандартних дій, що потребують високого рівня стану здоров'я. Саме тому постійно підвищуються вимоги до якості фахової підготовки фармацевтів, сформованості їхніх компетентностей, у тому числі здоров'язбережувальної.

Відомо, що фармацевтична галузь об'єднує як виробництво так і реалізацію великого асортименту лікарських засобів, парафармацевтичної продукції та виробів медичного призначення. Актуальність проблеми підсилюється тим, що виробництво лікарських препаратів базується на багатостадійних процесах органічного або біологічного синтезу, пов'язаного з використанням різноманітних видів сировини, супроводжується забрудненням повітря органічними та неорганічними хімічними речовинами, шкідливими для здоров'я людини. Тому, в майбутніх фахівців необхідно формувати знання про професійні шкідливості, тобто несприятливі для здоров'я фактори виробничого процесу або незадовільні санітарно-гігієнічні умови праці, які можуть бути прямою причиною порушень їхньої працездатності та стану здоров'я.

До основних шкідливих виробничих чинників у промисловому виробництві лікарських засобів належать: хімічний, біологічний, несприятливий мікроклімат, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання, шум, вібрація тощо. Вони можуть викликати у працюючих відхилення в стані здоров'я, розвиток професійних захворювань. Тому, вивчення та оцінка умов праці працівників фармацевтичного сектору та розроблення оздоровчих заходів, які включають законодавчі, адміністративні, організаційні, технологічні, санітарно-технічні, лікувально-профілактичні та використання засобів індивідуального захисту є важливою та необхідною умовою професійної підготовки майбутніх фармацевтів.

Слід зауважити, що діяльність фармацевта в аптеках належить до складного та напруженого виду трудової діяльності. Так, на фармацевта впливають несприятливі мікрокліматичні умови, пил лікарських препаратів, токсичні гази та пари, мікробний фактор, шум, фактори зовнішнього середовища, мала інтенсивність праці при великій нервово-психічній активності. Фізичний компонент трудової діяльності аптечних працівників не виходить за межі середньої важкості, однак, зорове напруження, нервово-емоційні навантаження внаслідок необхідності вирішувати нетипові завдання (аптечне виробництво ліків за індивідуальними, нестандартними прописами, велика відповідальність за якість виготовлених ліків, контакт із відвідувачами аптеки тощо), потребують значної концентрації уваги.

В основу класифікації професійних захворювань покладено етіологічний принцип, що відображено у Витягу з офіційного списку професійних захворювань щодо професійних захворювань працівників фармацевтичної галузі, затвердженого Постановою КМУ №1662 від 08.11.2000.

Отже, речовини, що чинять токсичну дію спричиняють гострі та хронічні отруєння; тривале вдихання пилу призводить до хронічних пилових бронхітів; систематичний контакт із подразнюючими речовинами може спричинити гострі та хронічні захворювання шкіри (дерматити, екземи, токсикодермії); вплив подразнюючих речовин спричиняє кон’юнктивіти, кератити; тривале знаходження у вимушеній робочій позі стоячи, є чинником ризику виникнення вираженого варикозного розширення вен нижніх кінцівок, що ускладнюється тромбофлебітом або трофічними розладами; вплив виробничих речовин із алергенними властивостями може викликати бронхіальну астму, кон’юнктивіти, ринофаринголарингіти, риносинусіти, дерматити, екземи, токсикодермії, набряк Квінке, кропив’янку, анафілактичний шок тощо[1].

Враховуючи вищезазначене, важливим завданням викладачів фармацевтичного коледжу є навчання майбутніх фахівцівтурботі про власне здоров’я та здоров’я оточуючих.

Дослідженню основ здоров'язбережувального виховання присвячено наукові праці В. Брехман, В. Байденко, Л. Мітіної, В. Оржеховськоїі ін. [2, 3]. Основні принципи оздоровчої освіти та виховання висвітлювали М. Гриньова, Л. Заплатніков, С. Кириленко, О. Шиян, Б. Шиян та ін.

Питання формування здоров'язбережувальної компетентності розглянуто О. Антоновою, Д. Вороніним, В. Лозинським, В. Цигановиміін. [3]. Спираючись на наукові доробки вчених, під здоров'язбережувальною компетентністю будемо розуміти інтегральну здатність фахівця, яка забезпечує успішне збереження та зміцнення власного фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я, а також здоров'я оточуючих. Калька Н. і Макаренко С. вважають, що компетентність забезпечує організацію здорового способу життя у фізичній, соціальній, психічній, духовній сферах та організацію своєї праці.

Основним критерієм цієї компетентності є стан оптимальної відповідності, гармонії між біологічним, психологічним і соціальним у житті й діяльності людини. У її структурі науковці виокремлюють основні компоненти: аксіологічний, гносеологічний, діяльнісний та особистісний, єдність та взаємодія яких є необхідною умовою для ефективного використання цієї компетентності при виконанні професійних завдань майбутніми фармацевтами.

Розглянемо основні шляхи формування здоров'язбережувальної компетентності у студентів фармацевтичного коледжу. На нашу думку, перспективними є такі технології, які: основані на комплексному характері збереження здоров'я; охоплюють більшість чинників, що впливають на здоров'я; враховують вікові та індивідуальні особливості всіх суб'єктів навчання; забезпечують запровадження цілей та змісту політики освітнього закладу щодо зміцнення здоров'я студентів, викладачів та формування здорового способу життя; контролюють виконання настанов, зміст яких має здоров'язбережувальний і профілактичний характер; постійно покращують санітарно-гігієнічні умови закладу освіти, його матеріально-технічну та навчальну базу, соціально-психологічний клімат у колективі; заохочують викладачів до співпраці зі студентами щодо участі в плануванні оздоровчої

діяльності коледжу та до аналізу виконаної роботи; формують позитивне ставлення в структурі «викладач – студент», взаємоповагу та взаєморозуміння між викладачами й студентами та студентів між собою; уможливлюють моніторинг ефективності технології; практикують особистісноорієнтоване навчання; створюють студентоорієнтоване освітнє середовище.

Отже, формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фармацевтів забезпечує: саморозвиток і самовдосконалення, бажання вчитися впродовж усього життя, розуміння процесів покращення власного здоров'я; здатність застосовувати знання про здоров'я у професійній діяльності.

Публікація не вичерпує розв'язання всіх аспектів порушеної проблеми. Перспектива подальшого дослідження спрямована на вивчення шляхів формування здоров'язбережувальної компетентності шляхом удосконалення застосування інноваційних педагогічних технологій.

Використані джерела

1. Гігієна у фармації: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Н.М.Кононенко, В.В.Чікіткіна, В.В.Волковой та ін.–Х.: Вид-во , 2016.– 275 с.

2. Байденко В.И. Основные тенденции развития высшего образования: глобальные и болонские измерения / В. И. Байденко. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2010. – 352 с.

3. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті / Д. Є. Воронін // Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 2. – С. 25-28.